

08.05.2017

Strategi for avløp i spredt bebyggelse i Sandnes

Utkast

SANDNES KOMMUNE

Innhold

1	Innledning.....	2
2	Hva er strategi for avløp i spredt bebyggelse?.....	2
2.1	Forhold til andre planer.....	2
3	Bakgrunn	3
3.1	Historikk.....	3
3.2	Kommunens roller	4
3.3	Regelverk	4
3.4	Status på avløpsanlegg i spredt bebyggelse.....	7
3.5	Miljøtilstand	10
4	Overordna mål og strategi for avløpshåndteringen.....	10
5	Løsningsstrategi - offentlig avløp eller andre løsninger	11
5.1	Offentlig avløp	11
5.2	Områdebeskrivelser	12
6	Forvaltningspraksis.....	13
6.1	Tilknytning til offentlig avløp.....	13
6.2	Utslippstillatelser.....	15
6.3	Tilsyn og kontroll	16
6.4	Avløpsløsninger	17
6.5	Sanering.....	17
7	Vurdering.....	19
7.1	Kommunens handlingsrom	19
7.2	Gode virkemidler	19
8	Endringer og tiltak	19

Strategi for avløp i spredt bebyggelse

1 Innledning

Kommunen ønsker et dokument som samlet beskriver kommunens strategi på avløpsløsninger samt opprydding av avløp i spredt bebyggelse. Strategien vil gi rammer for hvordan kommunen jobber med avløp i spredt bebyggelse både som myndighet på avløpsområdet og som eier av de kommunale avløpsanleggene. Eksisterende praksis og holdninger er i stor grad beskrevet i eksisterende styringsdokumenter som er politisk vedtatt. Kommunens praktisering av eksisterende regelverk er også overprøvd i politiske organer i enkeltsaker.

I dette strategidokumentet er kommunens regelverk og praksis knyttet til avløp i spredt bebyggelse vurdert samlet. Strategidokumentet vil legge rammene for kommunens videre forvaltning av avløp i spredt bebyggelse. Beskrivelser i eksisterende styringsdokument er inkludert, samt at eksisterende og ny praksis som ikke er dekket av eksisterende styringsdokument er beskrevet i denne strategien. Strategien oppsummerer behov for revidering av eksisterende eller nye styringsdokument og regler innen forvaltning av avløp i spredt bebyggelse, samt videre planer og tiltak.

2 Hva er strategi for avløp i spredt bebyggelse?

Strategi for avløp i spredt bebyggelse skal være et politisk styrende dokument for hvordan kommunen skal nå sine mål når det gjelder utbygging og drift av kommunale avløpsanlegg i spredt bebyggelse samt oppfylle sine oppgaver som forurensningsmyndighet på avløp.

Strategi for avløp i spredt bebyggelse skal gi tydelige rammer for både for innbyggerne, politikerne og administrasjonen i Sandnes kommune for hvordan eier- og myndighetsforvaltningen i kommunen skal være for at målene i overordna planer skal nås.

Hovedstrategier for avløpshåndteringen i kommunen, også i spredt bebyggelse, er beskrevet i hovedplan for vann, avløp og vannmiljø. Det finnes også andre styringsdokument og etablert praksis som legger premissene for forvaltning av avløp i spredt bebyggelse i Sandnes kommune. Strategien kan også foreslå nye rammer for forvaltningen som ikke er beskrevet i tidligere styringsdokument, som er viktige for en god forvaltning av avløp i spredt bebyggelse.

Strategien skal beskrive

- ansvarsforhold og roller
- lover og regelverk
- status
- overordna mål for avløp i spredt bebyggelse
- kommunens strategi for å oppnå målene
- arbeidsmetoder
- forståelse og praktisering av lover og regelverk
- videre planer og tiltaksbehov

2.1 Forhold til andre planer

2.1.1 Vannforvaltningsplan for Rogaland

Rammer og tiltak for vannforvaltningen. Stiller krav og forventning til tiltak for bedring av tilstand i vannforekomster innen 2021/2027, inkludert tiltak knyttet til utslipp fra avløpsanlegg.

2.1.2 Kommuneplan og miljøplan

Målet i miljøplanen er at det ikke skal gå avløpsvann ut i vannforekomster i kommunen uten tilfredsstillende rensing. Kommuneplanens miljødél beskriver tilstand og mål for vannforekomstene. Det er mange vannforekomster som har behov for tiltak knyttet til avløp for å nå målene i miljøplanen.

2.1.3 Hovedplan vann og Hovedplan avløp og vannmiljø

Beskriver status og tiltak for hvordan kommunen som anleggseier og forurensningsmyndighet skal ivareta ansvar og plikter samt nå målene som er satt i overordna planer for vann- og avløpshåndteringen i kommunen. Hovedplanene forholder seg til de premisser som er lagt i kommuneplanen.

2.1.4 Saneringsplaner for avløp i spredt bebyggelse

I hovedplan vann er det satt som tiltak at det skal lages en saneringsplan for avløp i spredt bebyggelse. En saneringsplan vil ivareta forventninger om tiltak mot utslipp fra mindre avløpsanlegg i forvaltningsplan for vann og miljøplanen samt pliktene til kommunen som forurensningsmyndighet på området.

3 Bakgrunn

3.1 Historikk

3.1.1 Lovendringer på avløpsområdet og overføring av myndighet til kommunen

I 1972 ble det innført regler for avløp fra boliger og hytter i spredt bebyggelse. Forskrift om utslipp fra separate avløpsanlegg gjaldt fram til 2001. Kommunen hadde da myndighet for mindre anlegg for inntil 7 hus. Forskrift om separate avløpsanlegg inneholdt detaljerte tekniske beskrivelser som kommunen måtte forholde seg til.

Fra 2001 blir Forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg gjort gjeldende. Denne nye forskriften gir kommunen myndighet for avløpsanlegg opp til 1000 personekvivalenter (pe). Forskriften har ikke lenger detaljerte tekniske bestemmelser om type anlegg som kan godkjennes, samt at kommunen kan velge å lage en lokal selvberende forskrift på anlegg opp til 15 pe (tilsvarende et anlegg for 3 boligheter). Myndighet for noen private fellesanlegg for mer enn 7 hus/hytter og noen mindre kommunale avløpsanlegg blir overført til kommunen.

I 2004 trår Forurensningsforskriften i kraft. Bestemmelsene i forskrift om mindre avløpsanlegg inngår i Del 4 Avløp i Forurensningsforskriften, men fører ellers ikke til noen endringer i regelverket.

I enda en ny endring av Forurensningsforskriften som trår i kraft fra 2007 blir kommunen myndighet for avløpsanlegg opp til 10000 pe ved utslipp til sjø og 2000 pe ved utslipp til ferskvann eller elvemunning.

3.1.2 Sandnes kommune som lokal myndighet på avløp

I 1994 vedtar Formannskapet *Lokale retningslinjer for vann- og avløp i hytter i Sandnes kommune*. Retningslinjene presiserer at hovedregelen for hytter er at det ikke er tillatt med innlagt vann. Det er ikke tillatt med vannklosett, eneste godkjente toalettløsning er godkjent biologisk klosett. Praksis er at de hyttene som kan dokumentere lovlig innlagt vann fra før 1972 kan få utslippstillatelse for gråvann.

Fram til endringen i 2001, med innføring av forskrift om mindre avløpsanlegg, var det ikke mulig å lage lokale forskrifter om utslipp fra mindre avløpsanlegg. Sandnes kommune lager ikke en lokal

forskrift ved myndighetsoverføringen i 2001, men det legges fram en sak for Utvalg for tekniske saker med informasjon om ny myndighet til kommunen og nye retningslinjer for saksbehandling. Retningslinjene for vann- og avløp i hytter fra 1994 videreføres.

Ved ny revidering av Forurensningsforskriftens avløpskapittel i 2007 blir kommunen tillagt mer myndighet og det åpnes for å lage lokal forskrift for avløpsanlegg opp til 50pe. Ved denne endringen av Forurensningsforskriften lager Sandnes kommune en lokal forskrift for avløpsanlegg opp til 50 pe som trår i kraft fra 2007, samtidig med ny Forurensningsforskrift. Ny lokal forskrift medfører følgende endringer:

- Bestemmelsene om vann og avløp i hytter vedtatt av Formannskapet i 1994 oppheves.
- Andre og strengere rensekrav til noen sjøområder enn sentral Forurensningsforskrift.
- Bestemmelser om samlet plan for å ivareta og tydeliggjøre forurensningslovens prinsipper om å vurdere større områder under ett og samle utslipp i størst mulig grad.
- Særlige bestemmelser om tett tank og om hytteløsninger.
- Det blir tillatt med innlagt vann i hytter dersom betingelsene i den lokale forskriften kan oppfylles, spesielt knyttet til samlet plan.
- Det blir også tillatt med vannklosett i hytter dersom avløpet kan ledes til sjøresipient etter tilstrekkelig rensing, eller til offentlig avløp.

Etter 2007 starter også et samarbeid mellom kommunene på Jæren med å etablere felles praksis på håndtering av utslipp fra mindre avløpsanlegg. I 2010 trår lokal avløpsforskrift for Jærregionen i kraft. Bestemmelsene i Lokal avløpsforskrift for Sandnes fra 2007 er videreført i Lokal avløpsforskrift for Jæren.

3.2 Kommunens roller

Kommunens myndighet og plikt på avløpsområdet

Kommunen er forurensningsmyndighet og er ansvarlig for håndheving av

- Utslipp fra spredt bebyggelse, Forurensningsforskriften kap. 12
- Utslipp fra mindre tettbebyggelse, Forurensningsforskriften kap. 13
- Utslipp fra oljeholdig avløpsvann, Forurensningsforskriften kap. 15
- Påslipp til kommunalt avløpsnett, Forurensningsforskriften kap. 15 A

Kommunen er ansvarlig for drift og vedlikehold av avløpsanlegg som helt eller delvis eies av kommunen, jamfør forurensningsloven § 24 om drift og vedlikehold.

Kommunen har myndighet og plikt til å forebygge og gjøre tiltak mot forurensning etter forurensningsloven. De skal blant annet ha oversikt over avløpsanlegg, tillatelser og krav til rensing i ulike områder, men også til drift og vedlikehold av avløpsanlegg i sitt myndighetsområde.

Kommunen skal ha oversikt over:

- hvilke krav til rensing og tilhørende renseteknikk som gjelder for ulike områder og resipienter i kommunen
- oversikt over avløpsanleggene, deres tilstand og tillatelser som er gitt - dette er også grunnleggende for arbeidet med vannforskriften

3.3 Regelverk

Oversikt over viktige bestemmelser for kommunens håndtering av avløp.

3.3.1 Forurensningsloven

3.3.1.1 § 7 om plikt til å unngå forurensning

Ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§8 eller 9, eller tillatt i vedtak i medhold av § 11.

3.3.1.2 § 8 om begrensninger i plikten til å unngå forurensninger

Vanlig forurensning fra boliger, fritidshus, forretnings- eller forsamlingslokaler, skoler, hoteller og lagerbygg ol. er tillatt med mindre det er gitt særlige forskrifter etter § 9. For utslipp av sanitært avløpsvann må det likevel søkes om tillatelse med mindre noe annet er bestemt i forskrift.

3.3.1.3 § 11 om tillatelse til forurensning

Forurensningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til virksomhet som kan medføre forurensning.

Forurensningsmyndigheten skal om mulig søkes løst for større områder under ett og på grunnlag av oversiktsplaner og reguleringsplaner. Hvis virksomheten vil være i strid med endelige planer etter plan- og bygningsloven skal forurensningsmyndigheten bare gi tillatelse etter forurensningsloven med samtykke fra planmyndigheten.

3.3.1.4 §§ 21-26 om krav til utførelse, tilknytning, drift- og vedlikehold og tømning av avløpsanlegg

Forurensningsforskriften er hjemlet i forurensningsloven og gir bestemmelser om utslipp av sanitært avløpsvann.

3.3.2 Forurensningsforskriften

Forurensningsforskriften er hjemlet i forurensningsloven og gir i del 4 om avløp bestemmelser om utslipp av sanitært avløpsvann. Kommunen har myndighet etter forurensningsforskriften for avløpsanlegg opp til 10.000 pe.

For mindre avløpsanlegg regulert av kapittel 12 i Forurensningsforskriften er det mulig for kommunene å innføre lokale forskrifter som erstatter §§ 12-7-12-13.

3.3.3 Avløpsforskrift for Jæren (Lokal forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg for kommunene i Jærregionen)

I Sandnes erstatter Lokal avløpsforskrift for Jæren §§ 12-7 til § 12-13 i Forurensningsforskriften. Saksbehandlingen er det ikke mulig å endre i lokal forskrift, slik at krav til søknad og søknadsbehandling fremdeles gis av kap. 12 i Forurensningsforskriften.

Lokal avløpsforskrift har andre rensekraav i noen områder enn det som følger av Forurensningsforskriften, spesielt gjelder det strengere rensekraav til en del sjøområder. I tillegg er det tatt inn bestemmelser om samlet plan, tett tank anlegg og hytteanlegg. Nærhet til offentlig avløp eller fremtidige planer om offentlig avløp begrenser mulighet for utslippstillatelse.

3.3.3.1 Rensekraav til sjø

Det er andre rensekraav til noen sjøresipienter i Sandnes enn det som ville fulgt direkte av Forurensningsforskriften. For Riskafjorden, Hølefjorden, Gandsfjorden samt inne i bukter er det kraav om høygradig rensing før utslipp. Det betyr at det i noen kystområder ikke kan være slamavskiller med utslipp på dypt vann slik som Forurensningsforskriften stiller kraav om. I disse områdene må det for eksempel være et minirensenanlegg som renser 90% av fosfor og organisk stoff, før utslipp til sjø.

Det er også stilt rensekraav til utslipp av gråvann i sjø, slik at det ikke gis tillatelse til direkte utslipp av gråvann til sjø i Sandnes, gråvannet må minimum ledes gjennom en slamavskiller før utslipp.

3.3.3.2 Fellesanlegg

Lokal avløpsforskrift har en bestemmelse om samlet plan. I henhold til forurensningslovens bestemmelser skal det lages en samlet plan, slik at utslipp av avløpsvann kan løses for et større område under ett.

3.3.3.3 Tett tank anlegg

Det blir kun gitt tillatelser til tett tank anlegg der hvor ingen andre løsninger er mulige eller det er spesielle samfunnshensyn som må tas.

3.3.3.4 Hytteløsninger

Det er særbestemmelser om toalettløsninger for hytter i Sandnes i Lokal Avløpsforskrift. I nedslagsfelt til ferskvann skal toalettløsningen være godkjent biologisk toalett. Det er kun mulighet for vannklosett på hytter dersom avløpet ledes til offentlig avløp eller til sjøresipient via godkjent renseanlegg. Det er ikke gitt åpning i forskriften for å dispensere fra bestemmelsene om vannklosett for hytter.

3.3.4 Plan- og bygningsloven

3.3.4.1 Tilknytningsplikt

Plan- og bygningsloven §27-1, 27-2 og 27-3 gir bestemmelser om tilknytningsplikt.

Plan- og bygningsloven sier at dersom det er offentlige ledninger over eiendommen, i vei som støter til den, eller over nærliggende areal, så skal bygning på eiendommen knyttes til avløpsledningen. Tilknytningsplikten gjelder da for alle bygninger hvor det er innlagt vann og utslipp av sanitært avløpsvann. Dersom tilknytningen vil medføre uforholdsmessig stor kostnad er det gitt åpning for at kommunen kan godkjenne en annen ordning. Kommunen kan også i andre tilfeller enn at det er ledning over nærliggende areal kreve at bygninger skal knytte til offentlig avløp, dersom det er særlige hensyn som tilsier det.

I Sandnes kommune er det innført tilknytningsplikt for hytter. Det er gjort ved å ta inn bestemmelser om tilknytningsplikt i kommuneplanen. Det er i dag ønsket om hytter med høyere standard enn tidligere og det er behov for god regulering av tilknytningsplikt også for fritidsbebyggelsen. I noen områder hvor kommunen eller private bygger ut vann og avløp kan fritidsbebyggelsen utgjøre en stor andel av bebyggelsen.

Bestemmelsene i plan- og bygningsloven om tilknytningsplikt er innført for at kommunen som utbygger og eier av offentlige avløpsanlegg kan få fordelt kostandene på utbygging og drift til de som får fordel av anleggene. Bestemmelsene er et viktig virkemiddel for å kunne sørge for ordnede avløpsforhold, rydde opp i eksisterende utilfredsstillende forhold og forhindre forurensningsrisiko.

Om det foreligger tilknytningsplikt fordi hovedledning går over nærliggende areal, eller om det er aktuelt å vurdere frafall på grunn av uforholdsmessig kostnad, faller noe sammen. Kommunen kan pålegge utvidet tilknytningsplikt der hvor ledninger ikke går over nærliggende areal, selv om det er uforholdsmessig høye kostnader, dersom forurensningsmyndigheten for eksempel ikke vil godkjenne utslipp til separat anlegg.

Departementet har i tidligere klagesaker om tilknytningsplikt vurdert at 600 meter avstand ikke er urimelig ved vurdering av nærliggende areal. De har opprettholdt kommunens pålegg om tilknytning så lenge kostnadene med tilknytning ikke har vært uforholdsmessig høye. Selv om tilknytningsplikten henger sammen med nærliggende areal, er det en viktig sammenheng mellom avstands- og kostnadsvurdering, og det er ofte slik at kostnadene er avgjørende.

3.3.4.2 Uforholdsmessig høy kostnad

I plan og bygningsloven står det at dersom tilknytning medfører uforholdsmessig kostnad kan kommunen tillate andre løsninger, men begrepet uforholdsmessig kostnad er ikke definert i loven. Det kan dermed være forskjellige vurderinger av hva som er uforholdsmessig kostnad mellom kommuner, internt i en kommune og fra sak til sak. Ved vurdering av uforholdsmessig kostnad er det kun anleggsutgifter til utvendig anlegg som regnes med, inkludert eventuelle kostnader med å få ekspropriert rett til å legge ledninger over nabotomt. Innvendig arbeid, behandlingsgebyrer, tilknytningsgebyrer, osv. skal ikke regnes med. Fordeler ved eventuelle tilskudd fra kommunen og ved samarbeid med andre skal også trekkes fra ved vurdering av kostnad.

For at en kostnad skal regnes som uforholdsmessig høy er det ikke tilstrekkelig at den er noe høyere enn normalkostnaden. Den må ligge ikke uvesentlig over det høyeste sjikt i kommunen. Hva som er normalkostnaden er imidlertid ikke en fastsatt størrelse, og det er heller ikke særlig rettspraksis på området.

I en sak til Fylkesmannen i Hedmark i 2007 opprettholdt departementet vedtak om tilknytning da kostnaden med tilknytningen ikke var uforholdsmessig høy eller 3 ganger normalkostnaden i området. Kostnaden ble i den aktuelle saken vurdert til kr 200.000 ekskl. mva. I et brev fra departementet i 2012 om §§ 27-1 til 27-3 i plan- og bygningsloven, henviser de til avgjørelsen i saken med Fylkesmannen i Hedmark fra 2007 og bemerker på generelt grunnlag at både 3 ganger en normalkostnad og kr 200.000,- ekskl. mva. (med kroneverdi på det aktuelle tidspunktet) er innenfor rammene i plan- og bygningslovens bestemmelser om uforholdsmessig kostnad.

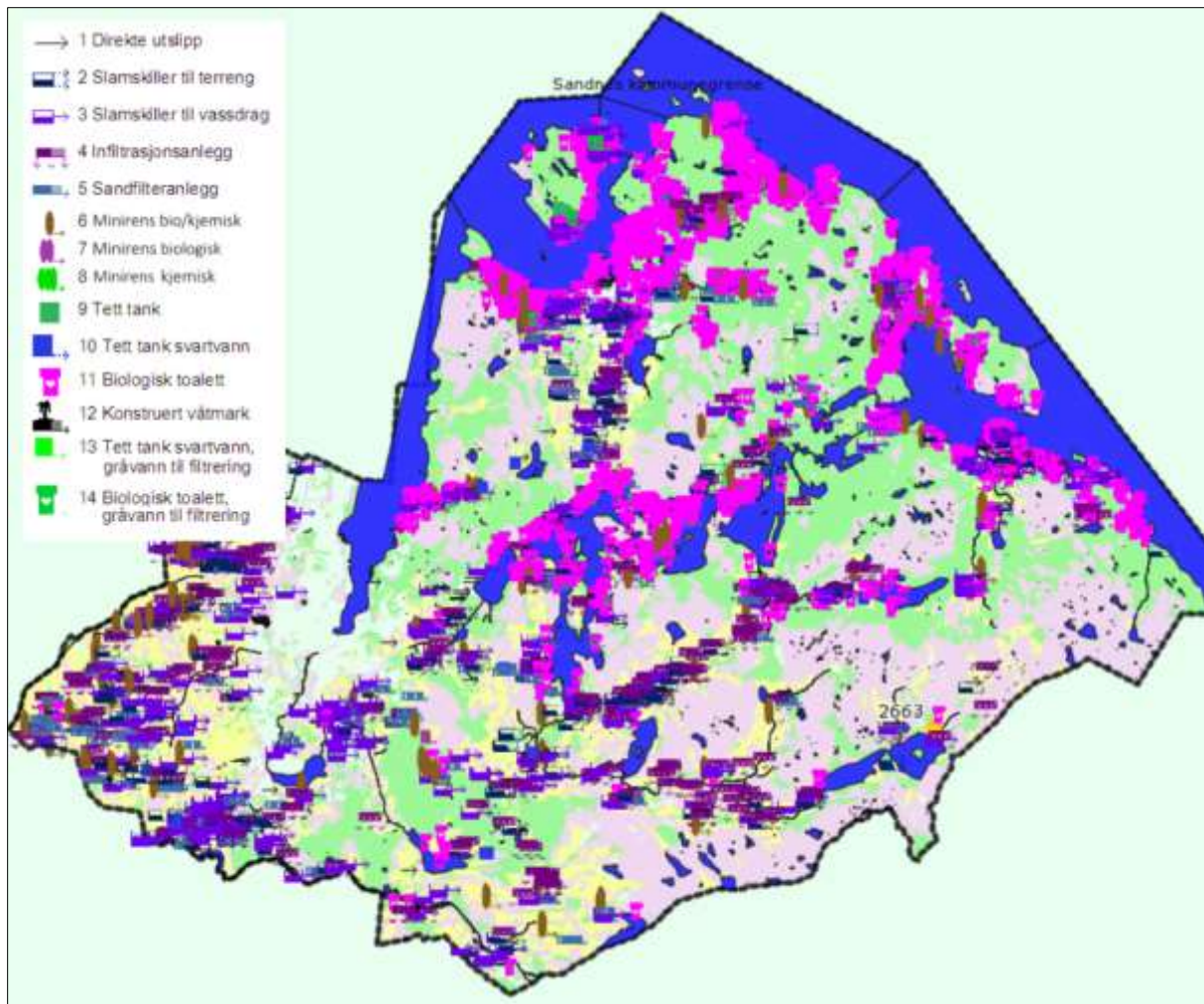
3.4 Status på avløpsanlegg i spredt bebyggelse

De fleste eiendommer i Sandnes er tilknyttet offentlig avløp. Ca. 31100 boligenheter i Sandnes.

Boliger i spredt bebyggelse har i hovedsak private avløpsløsninger. Ca. 1400 boliger er registrert i kommunens register med et mindre privat avløpsanlegg.

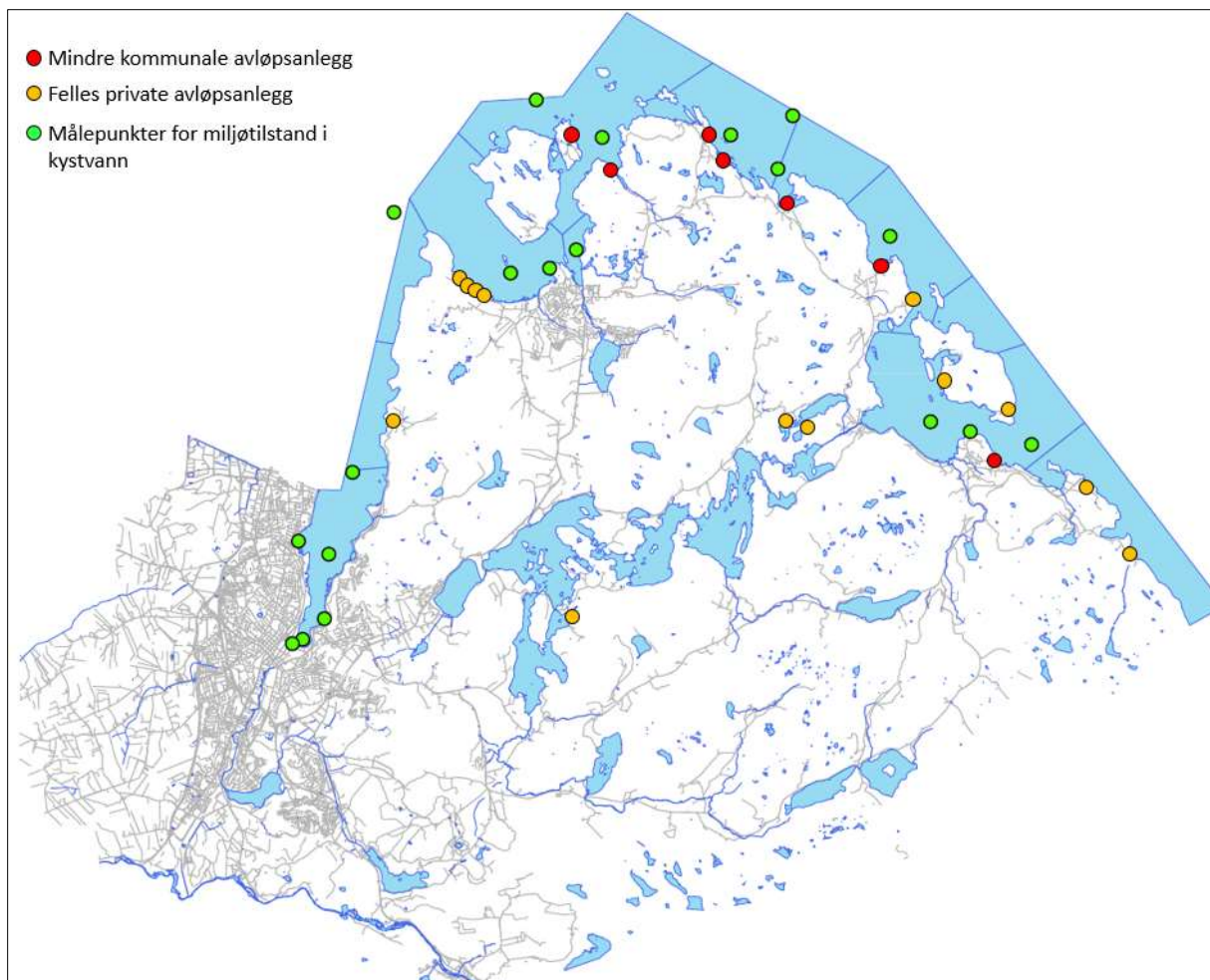
Det er ca. 2500 hytter i Sandnes kommune. Det er ca. 60 hytteanlegg registrert hos kommunen som følges opp med slamtømming. Avløpsanlegg for hytter er kun delvis registrert i kommunens database over private avløpsanlegg og informasjonen er ofte mangelfull. Årsaken til dette er at hytter i Sandnes kommune i utgangspunktet ikke skal ha innlagt vann og at de fleste anleggene ikke er etablert lovlig. I tidligere spørreundersøkelse svarte halvparten av hytteeierne som ga tilbakemelding at de hadde innlagt vann. Vi regner med at andelen med hytter med innlagt vann er betydelig høyere. Ved statistikk/rapportering av utslipp fra avløpsanlegg går man ut ifra at 80% av hyttene som har innlagt vann og gråvannsutslipp, men ikke vannklosett.

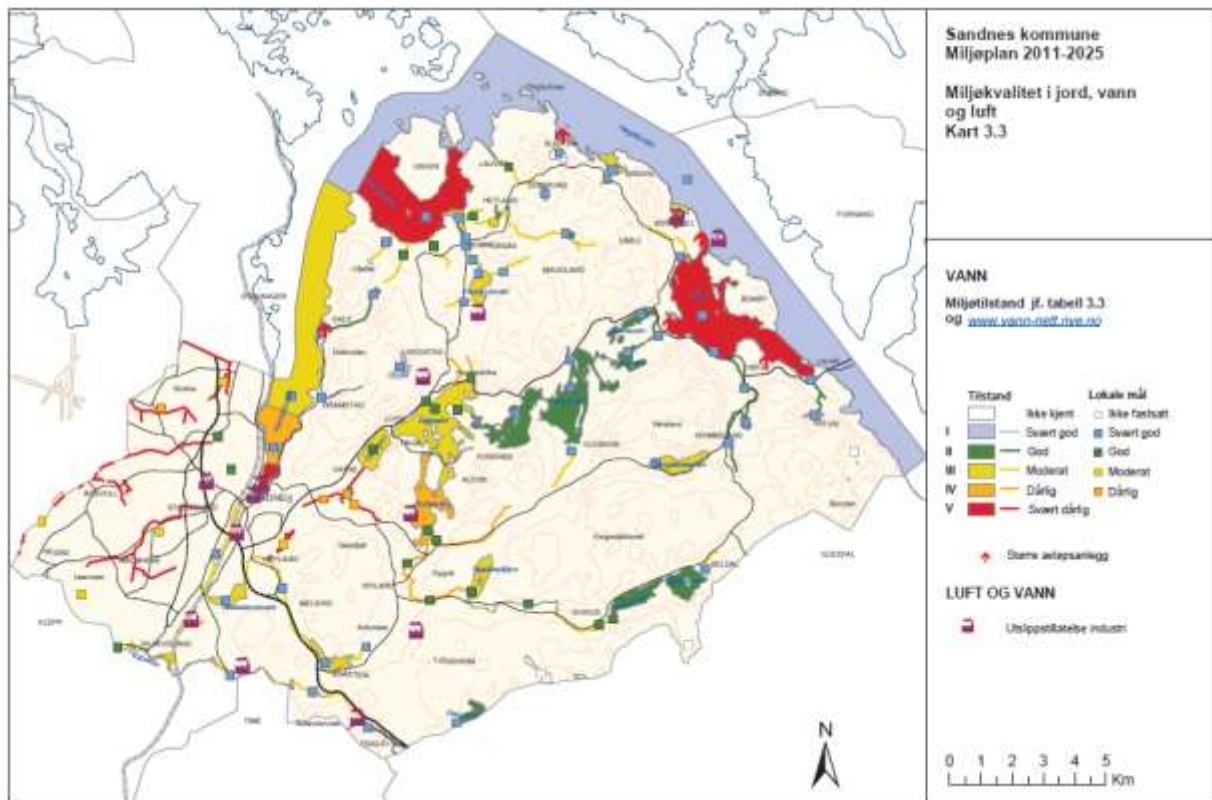
Figur: Mindre private avløpsanlegg iht. kap. 12 i Forurensningsforskriften (status ikke oppdatert etter sanering til Figgjo og fellesanlegg i hytteområder, oppdatert kart med til endelig rapport).

Det finnes også noen få kommunale avløpsrenseanlegg i mindre tettbebyggelser og hytteområder, samt noen felles private avløpsanlegg for hytteområder og leirsteder.

Figur: Kommunale avløpsanlegg iht. kapittel 13 i Forurensningsforskriften og samt private fellesanlegg.

3.5 Miljøtilstand

Figur: Miljøtilstand i sjø og vassdrag (Miljøplan 2011-2025). I vannforekomster med moderat eller dårligere miljøtilstand må det gjøres tiltak i henhold til vannforvaltningsplanen i Rogaland for å få bedre tilstand.

Når det gjelder påvirkning fra avløp på vannmiljø på nasjonalt nivå er avløp fra spredt bebyggelse en større påvirkningsfaktor enn kommunalt avløp. På lokalt nivå vil det være store forskjeller på hva som er de største påvirkningskildene, alt etter hvilken aktivitet det er i nedslagsfeltene og hvor utbygd det kommunale avløpssystemet er.

I Sandnes er store deler av kommunen tilknyttet offentlig avløp i tillegg til at store deler av det offentlige avløpssystemet er forholdsvis nytt. Det er store forskjeller mellom vannforekomstene i kommunen knyttet til påvirkning fra utslipp avløpsvann. I mindre tettbygde områder av kommunen er utslipp av avløp fra spredt bebyggelse en av flere viktige påvirkningsfaktorer på miljøtilstanden. I mer tettbygde områder er det påvirkning fra både kommunalt og privat avløp.

Utslipp fra mindre avløpsanlegg utgjør litt påvirkning i innsjøene i østre del av Ims-Lutsivassdraget og sjøområdene Hølefjorden og Høgsfjorden. Det er registrert moderat påvirkning fra mindre avløpsanlegg i de aller fleste elver og bekkefelt i hele kommunen og til innsjøene Frøylandsvannet, Lutsivannet og Bråsteinvannet. I nedslagsfelt til Grunningen, Stangelandsåna og Høylandsåna er det registrert stor påvirkning fra avløp som ikke er tilknyttet offentlig nett.

4 Overordna mål og strategi for avløpshåndteringen

Kommunen ønsker å ha en ansvarlig, tydelig og langsiktig forvaltning av myndigheten og eierskapet på avløpsområdet.

Det skal ikke være utslipp av avløpsvann uten tilfredsstillende rensing i henhold til gjeldende regelverk til vannforekomster i Sandnes.

Avløpshåndteringen skal forhindre forurensning av resipient fra avløpsvann og sikre at avløpsvann ikke har en negativ påvirkning på folkehelse eller estetiske kvaliteter i nærmiljøet.

5 Løsningsstrategi - offentlig avløp eller andre løsninger

Hovedplan vann og Hovedplan avløp og vannmiljø beskriver hvordan kommunen skal oppfylle sine plikter til å levere innbyggerne gode vann- og avløpstjenester. Planene beskriver også strategi og tiltak for å nå miljøstandarder kommunen selv setter og å oppfylle overordnede myndigheters krav til et bedre vannmiljø.

Kommunen har gjennom forurensningslovgivningen ansvar både for å bygge ut og drive avløpstjenester, og å være forurensningsmyndighet for avløpsanlegg opp til en viss størrelse. Alt arbeid innenfor avløpstjenesten har til formål å gi kommunens innbyggere en god håndtering og rensing av avløpsvann med minst mulig risiko for negativ påvirkning på nærmiljø og folkehelse, verne det ytre miljøet mot forurensning og redusere eksisterende forurensning.

Der det er kommunale avløpsanlegg tilgjengelig vil kommunen kreve tilknytning for boliger og for hytter som ønsker innlagt vann. Eksisterende hytter og hus må samarbeide om felles private avløpsledninger for å knytte seg på nye kommunale eller felles private hovedanlegg.

Det er videre et mål at alle eksisterende bolig- og næringsområder skal ha tilfredsstillende kommunal vannforsyning. Alle hytteområder og boliger i spredt bebyggelse skal ha tilfredsstillende vannforsyning.

5.1 Offentlig avløp

Utbygging av nytt kommunalt avløpsanlegg skjer i hovedsak i forbindelse med utbyggingsområder. All ny områdeutbygging sikres tilknytning til offentlig vann og avløp. Ved utbygging og etablering av offentlig VA-infrastruktur skal eksisterende bebyggelse innenfor eller i rimelig nærhet av området også sikres tilknytning.

Nytt VA-anlegg mellom Hommersåk og Ims medfører en betydelig utvidelse av avløpssonen 8 Hommersåk og 9 Høle, og vil få stor betydning for mulighetene til innlagt vann og avløp i hyttene langs Bersagelveien. Det gjelder hytter på Ims, Bersagel, Breivik, Sletten, Eltervåg samt deler av Lauvås og Sjølvik.

5.1.1 Ledningsanlegg til Sentralrenseanlegg Nord-Jæren (SNJ)

Kommunalt avløpsvann fra Sandnes ledes i all hovedsak til IVAR sitt Sentralrenseanlegg Nord-Jæren som ligger på Mekjarvik i Randaberg. Innenfor tilrenningssonen til SNJ er det mål om tilknytningsgrad på 100 %. Private avløpsløsninger tillates ikke.

5.1.2 Egne kommunale anlegg

Sandnes har også noen kommunale avløpsrenseanlegg. Målet for de kommunale avløpsrenseanleggene er å tilfredsstille Forurensningsloven, Forurensningsforskriften, utslippstillatelser, Kommune- og miljøplan og overordnede krav til tilstand i resipient.

Anleggene som er i drift er Apalstø på Høle, Dreggjavika på Bersagel, Naustervik, Vier og Uskakalven. Slamavskilleranlegg på Breivik er bygget men ikke i satt i drift. For slamavskilleren i Lauvåsvågen pågår det byggesøknad.

Innenfor tilrenningssonen til de kommunale avløpsrenseanleggene er det mål om tilknytningsgrad på 100 %. Private avløpsløsninger tillates ikke.

5.2 Områdebeskrivelser

For områder som ligger utenfor tilrenningssonene til SNJ eller eksisterende og planlagte kommunale avløpsanlegg har kommunen en overordnet strategi om tilkobling til offentlig avløp eller oppgradering av private avløpsanlegg samt tilrettelegging for kommunal vannforsyning der dette er mulig. Kommunen skal engasjere seg i utfordringene med vann og avløp i hytteområder og bidra til at gode vann- og avløpsløsninger blir realisert. Hovedstrategien for opprydding i ulovlige utslipp i hytteområdene skal være å støtte private initiativ til bygging av nye fellesanlegg.

Usken og Uskakalven

Overordnet avløpsplan for Usken og Uskakalven. Beslutning om foretrukket fellesområde og offentlig prioritering av avløpsløsning er avklart i politisk sak. Offentlig vann- og avløpsanlegg fra Riska til Usken. Felles privat ledningsnett på Usken/Uskakalven.

Riskastrand til Li kai

Det er planer om offentlig avløp men tiltak er ikke prioritert i gjeldende hovedplan. Det gis ingen utslippstillatelser for hytter i området, heller ikke midlertidige. Boliger får utslippstillatelse.

Li kai - Grønnevik

Område med flere felles private anlegg. Avløpsanlegg med høygradig rensing med utslipp til Riskafjorden.

Hogstad-Lutsi

Kommunal ringledning for vann til Høle/lms via Lutsi er med i hovedplan vann. Midlertidige utslippstillatelser til enkeltanlegg for hytter (gråvann) og hus fram til eventuelle fremtidige planer om offentlig vann og avløp er avklart.

Lauvik – Selvika

Krav om fellesanlegg med tilknytning til privat eller offentlig renseanlegg. Overordna avløpsplan for Lauvik. Kommunal overtakelse av utslippsledning i sjø/slamavskillere vurderes ved oppstart av planer.

Lauvik – fellesanlegg for turistanlegg og nærliggende hytter.

Selvik - Mindre midlertidig anlegg for noen eksisterende hytter i Selvika.

Overordna plan skisserer to til tre private fellesanlegg til i området.

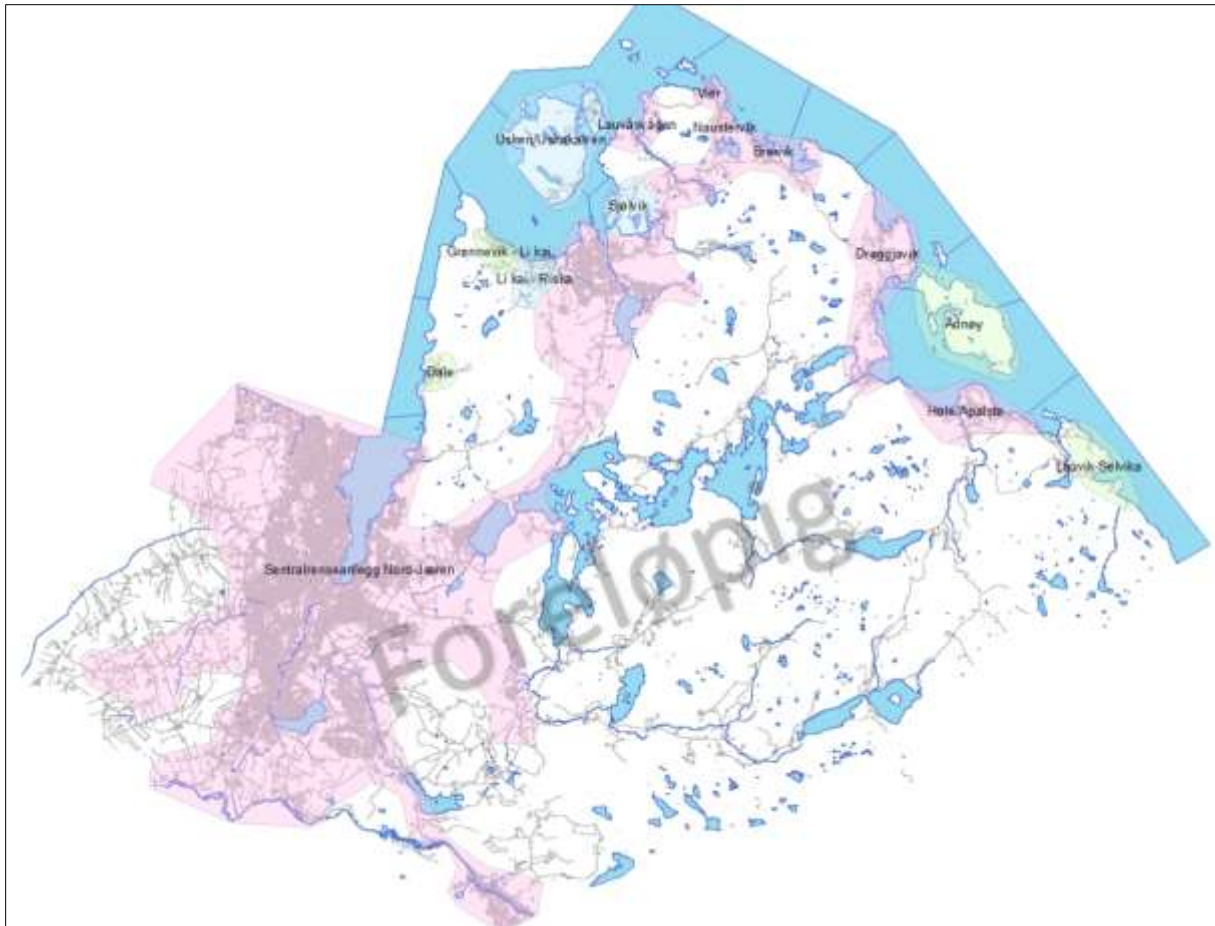
Ådnøy

Område med krav til felles private anlegg.

Ådnøy vest – privat fellesanlegg med høygradig renseanlegg med utslipp i Hølen.

Ådnøy sør – privat fellesanlegg – slamavskiller på dypt vann – utslipp til Høgsfjord.

Hyttefelt Ådnøy nord for kai – Samla plan om at alle hytter i området skal ha biologisk toalett og kompakt gråvannsfiler ved innlagt vann. Krav om fellesanlegg hvis vannklosett.

Figur: Områdeinndeling

6 Forvaltningspraksis

6.1 Tilknytning til offentlig avløp

I alle områder hvor det finnes offentlig avløp i nærheten og det er mulig å knytte seg til skal tilknytning til offentlig avløp være den godkjente avløpsløsningen. I slike områder skal det ikke gis tillatelser til andre løsninger.

I områder hvor kommunen vurderer at det ikke er tilknytningsplikt, for eksempel pga. økonomiske vurderinger, kan kommunen likevel bestemme at det ikke gis tillatelse til andre løsninger enn tilknytning. Dette er blitt praktisert i hytteområder hvor enten aktuelle løsninger med lokale felles renseanlegg er dårligere enn å transportere avløpet til offentlige ledninger, eller at det ikke er akseptabelt eller praktisk gjennomførbart med private enkeltutslipp.

6.1.1 Tilknytningsplikt

I Sandnes kommune har man i saker om tilknytning til avløp i spredt bebyggelse vurdert det slik at det er anleggskostnaden til den enkelte som er avgjørende. Det er gitt pålegg om tilknytning og avslag på andre løsninger selv om det er en del avstand fram til hovedledning.

På ledningsanlegg i spredt bebyggelse er det ikke mulig å gi et eget tilknytningspunkt på hovedledningen til hver bygning. Kommunen legger ut bestemte tilknytningspunkt under anlegget eller angir tilknytningspunkt ved søknad om tilknytning. Der hvor bygninger blir anvist felles tilknytningspunkt stiller Sandnes kommune krav om samarbeid om felles stikkledning. For mange vil

det være nødvendig å legge ledninger et godt stykke over andres eller egen eiendom for å komme fram til hovedledningen.

Bestemmelser om felles private ledninger ved tilknytning til offentlig avløp er tatt inn i reglementet om vann- og avløpsanlegg for boliger i LNF og hytter. I sanitærreglement er det også bestemmelser hvor kommunen som ledningseier stiller krav til utforming av de ledninger som skal tilknyttes. Samarbeid om felles stikkledning vil også gjøre det mulig å fordele kostnadene på flere og dermed bidra til å holde kostnadene til den enkelte nede.

6.1.2 Uforholdsmessig høy kostnad

I Sandnes kommune er det ikke satt en øvre grense for hva som er uforholdsmessig kostnad ved tilknytning. I utgangspunktet er det vist til brevet fra Departementet til Fylkesmannen i Hedmark i 2012 og at kr 200.000,- ekskl. mva. synes å være innenfor rammene til plan- og bygningsloven. I saker som kommunen har hatt har det vært kostnader rundt 300.000,- inkl. mva., uten at det er åpnet for andre løsninger enn tilknytning. Ved tilknytning i spredt bebyggelse med fellesledninger i Bersagelområdet ser vi at kostnadene ofte er mellom kr 200.000,- og 300.000,- inkl. mva. for den enkelte bygning.

6.1.3 Pålegg om tilknytning

Pålegg om tilknytning gis i byggesaker, ved systematisk sanering av avløp og ellers dersom det oppdages avløpsforhold som bør utbedres og det er kommunale ledninger i nærheten.

Selv om kommunen vurderer at det er tilknytningsplikt etter plan- og bygningsloven må kommunen gjøre en aktiv handling og gi pålegg om tilknytning med hjemmel loven for at tilknytning skal skje, så lenge tilknytningen ikke skjer frivillig.

Pålegg om tilknytning gis etter plan og bygningsloven § 27-2, ev. 27-3 dersom det er et privat anlegg. Pålegg om tilknytning er myndighetsutøvelse og gjennomføres etter bestemmelsene i forvaltningsloven.

Før pålegg om tilknytning gis skal det gjøres en vurdering av nærliggende areal, eller i praksis uforholdsmessig kostnad. Sandnes kommune gjør da en vurdering av anleggskostnader knyttet til lengde på avløpsledning, areal for avløpsstrase og behovet for spesielle installasjoner. Det benyttes sjablongmessige enhetspriser som grunnlag for vurderingen. Dersom det forventes felles private ledninger blir kostnadene fordelt likt på de som får fordel av anlegget.

6.1.4 Fellesanlegg

Det stilles krav om fellesanlegg for vann og avløp så sant det er mulig. Kommunen bestemmer tilknytningspunkt og setter avgrensning på område for felles anlegg i hver enkelt sak.

Det er laget retningslinjer for vann og avløp for boliger i spredt bebyggelse og for hytter hvor det blant annet er tatt inn bestemmelser om fellesanlegg for private ledninger som skal tilknyttes offentlig avløp.

Søker må lage en teknisk plan for felles privat vann- og avløpsanlegg. Den tekniske planen legges ved sanitærsknad til vann- og avløpsansvarlig i kommunen.

Vann- og avløpsanlegget skal dimensjoneres for det maksimale antallet eiendommer i området som skal tilknyttes kommunalt avløp/felles renseanlegg via felles privat ledningsanlegg.

Fellesanlegg krever at det inngås private avtaler som skal tinglyses, i noen tilfeller opprettes det også et sameie. Dersom det ikke oppnås enighet blant hus- og hytteeierne i et område for fellesanlegg kan det vanskeligjøre gjennomføring av anlegget og tilknytningen. Kommunen har nektet tilknytning dersom det ikke er planlagt for alle i fellesområdet. Kommunen har også myndighet til å kreve noen tilknyttet et privat anlegg, men også i slike tilfeller må rettigheter sikres gjennom private avtaler.

6.1.5 Tilskuddsordninger

Sandnes kommune har en tilskuddsordning for tilknytning og separering. Tilskuddsmulighet gis på bestemte vilkår. Det gis ikke tilskudd til fritidsbygg. Tilskuddsgrunnlag er anleggsutgifter, men det kan være begrensninger oppad på tilskuddsgrunnlag for anlegg med svært høye kostander. Tilskudd gis til bygninger som får pålegg eller ligger innenfor prioriterte områder. For anlegg som koster opp mot kr 100.000,- og mer, vil dagens ordning gi ca. 50 % i tilskudd.

6.2 Utslippstillatelser

Det er ikke tillatt å slippe ut gråvann (vaskevann) eller svartvann (toalettavløp) uten tillatelse fra kommunen. Kommunens myndighet på avløpsområdet er gitt i Forurensningsforskriften Del 4 Avløp.

6.2.1 Mindre avløpsanlegg

Med mindre avløpsanlegg menes avløpsanlegg for opptil 50 personekvivalenter (pe). Mindre avløpsanlegg er regulert i Forurensningsforskriften kapittel 12, Krav til utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende og Lokal forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg for kommunene i Jærregionen.

Med mindre det stilles krav om tilknytning til offentlig avløp, eller fellesanlegg større enn 50 pe, blir utslippstillatelser for mindre avløpsanlegg gitt i henhold til bestemmelsene i Avløpsforskrift for Jæren. Det er egne søknadsskjema som skal benyttes ved søknad om utslippstillatelse. Både bygningseier og ansvarlig foretak kan stå som søker og kommunen veileder.

Siden Lokal avløpsforskrift for Sandnes og Avløpsforskrift for Jæren ble innført i hhv. 2007 og 2010 har Sandnes kommune hatt en entydig praktisering av bestemmelsene.

6.2.1.1 Fellesanlegg

Det er ikke definert bestemte områder i Sandnes i Avløpsforskrift for Jæren hvor det stilles krav om samlet plan. Kommunen vurderer fra sak til sak om det skal stilles krav om samlet plan samt avgrensningen på område for fellesanlegg/-utslipp.

Spesielt i saker med utslipp til sjøresipienter, men også i noen tilfeller til ferskvannsresipienter, stiller kommunen krav til fellesanlegg. Et typisk eksempel der kommunen stiller krav til fellesanlegg og felles utslippspunkt er et område hvor alle bygningene naturlig vil ha utslipp til samme område i en vannforekomst. For søknader om gråvannsutslipp fra hytter stilles det også krav om fellesanlegg avhengig av hvordan hyttene er plassert knyttet til felles utslippspunkt, men også om et fellesanlegg naturlig kan plasseres ved kjørbær vei.

I noen tilfeller stilles det krav om at kommunen overtar drift og vedlikehold av deler av fellesanleggene, som regel gjelder det felles slamavskiller og utslippsledning i sjø.

Ved krav om fellesanlegg bistår kommunen initiativtakerne/søkerne med informasjon, veiledning og deltakelse på informasjonsmøter. Der hvor kommunen skal overta deler av anlegget etter bygging blir det inngått utbyggingsavtale.

6.2.1.2 Tett tank anlegg

Den restriktive holdningen til tett tank løsninger blir presisert i forskriften.

Søknader om tett tank anlegg gjelder som regel hytter som ligger i nedslagsfelt til ferskvannsresipient og som i gjeldende forskrift ikke gis anledning til å ha vannklosett. Det er ikke gitt tillatelser til tett tank for hytter. Det er gitt tillatelse til tett tank på offentlige turistanlegg ved badeplasser/friluftsområder hvor andre løsninger ikke har vært akseptable.

6.2.1.3 Hytteløsninger

Gjeldende lokal avløpsforskrift for Jæren åpner for innlagt vann i alle hytter i Sandnes, men setter en rekke betingelser for utslipp, slik at forholdene i de lokale resipientene allikevel skal bli ivaretatt.

Det er etablert en praksis med å tillate forbrenningstoalett som alternativ til biologisk toalett der hvor det ikke er tillatt med vannklosett.

Tidligere praksis med at hytter med eldre lovlige utslipp fikk rehabilitering og utvide sine enkeltutslipp av gråvann (vaskevann) gjelder ikke lenger. Nå gjelder reglene om innlagt vann og betingelsene i Avløpsforskrift for Jæren for alle hytter i kommunen, både for de som har og ikke har hatt innlagt vann i hytten fra tidligere.

6.2.2 Større avløpsanlegg

Kommunen gir utslippstillatelser til større private og kommunale avløpsanlegg. Med større avløpsanlegg (kap. 13 anlegg) menes avløpsanlegg > 50 pe. Større avløpsanlegg i kommunens myndighetsområde er regulert i Forurensningsforskriften kapittel 13, Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser. Kommunen kan gi utslippstillatelse til anlegg opp til 10000 pe til sjø og 2000 pe til ferskvann eller elvemunning.

Sandnes kommune henviser til bruk av egne søknadsskjema utarbeidet i veiledning fra overordna myndighet. Ved søknadsbehandling for kap. 13 anlegg har Sandnes kommune innført en praksis med at søknaden alltid skal sendes på høring til andre relevante myndigheter og til aktuelt bydelsutvalg. Kommunen har i noen tilfeller samordnet høring til andre myndigheter som en del av utslippsbehandlingen.

Rensekrav for søknader til større fellesanlegg er de samme som i lokal forskrift. Rensekrav følger vurderinger av lokale forhold i vannforekomstene og vil være like relevante ved et større samlet utslipp som ved utslipp fra mindre anlegg.

6.3 Tilsyn og kontroll

Kommunen har ansvar for tilsyn og kontroll av alle avløpsanlegg i sitt myndighetsområde. Sandnes kommune gjennomfører grundig utslippsbehandling og krav til ferdigmelding av anlegg. I utslippssakene stilles det krav til drift og vedlikehold. For de fleste anlegg innebærer det bindende serviceavtaler med leverandør eller andre godkjente serviceoperatører. Serviceansvarlig skal sende årsrapport til kommunen.

Det er tvungen kommunal tømning av slam fra avløpsanlegg hjemlet i forurensningsloven. Slamtømming i Sandnes er også regulert i lokal avfallsforskrift. Ved slamtømming ber Sandnes tømmeoperatør om å rapportere feil eller mangler ved anlegg som de besøker. Feil som da registreres er typiske synlige mangler som sprekker, defekte rør, ødelagte eller dårlig sikra lokk, oppslag på overflate nedstrøms anlegg, osv.

For felles avløpsanlegg større enn 50 pe, både kommunale og private, skal ansvarlig årlig rapportere direkte til Miljødirektoratet på egne skjema via Altinn.

Kommunen følger opp meldinger om ulovligheter men har ikke kommet i gang med regelmessig, systematisk myndighetskontroll for avløpsanleggene. Kommunen har plikt til å føre tilsyn med at

utslippstillatelser blir fulgt opp, at avløpsanleggene fungerer slik de skal og at det ikke skjer utslipp i strid med Forurensningsloven og Forurensningsforskriften. Det pågår et arbeid mellom kommunene på Jæren for å få til et godt system for tilsyn samt utrede mulighet for samarbeid om disse oppgavene.

6.4 Avløpsløsninger

Oversikt over renseløsninger som vil oppfylle renskravene til vannforekomster i Sandnes.

Rensing av gråvann:

- Slamavskiller til sjø
- Infiltrasjon eller tilsvarende rensing (gråvannsfiler, gråvannsrenseanlegg, sandfiler) til ferskvann. Løsningen innebærer slamavskilling i forkant eller integrert i rensanlegget.

Høygradig rensing av fosfor og organisk stoff (til alle ferskvannsresipienter samt noen bukter og fjordområder i sjø):

- Infiltrasjonsanlegg
- Minirensanlegg
- Våtmarksfiler/filerbed/naturbasert rensing
- Separat toalettløsning og gråvannsrensing

Minirensanlegg er ikke godkjent som løsning for hytter med mindre anlegget er testet og har en spesiell godkjenning for bruk på fritidsbolig. Utfordringen er ujevn belastning og at rensanleggene da ikke klarer renskravet. Ved fellesanlegg hvor flere hytter går sammen gis det tillatelse til større anlegg av denne typen. Da vil det være noe belastning på anlegget hele året. Det må likevel tas spesielle hensyn for alle hytteanlegg og turistanlegg med variert belastning over året når det gjelder utforming, drift og vedlikehold for at de skal fungere i henhold til kravene.

Krav om hygienisering/etterpolering (til hovedstreng i Figgiovasdrag og andre områder med interessekonflikter):

- Infiltrering i stedlige masser etter høygradig rensing av avløpsvann
- Filerbedanlegg/Våtmarksfiler
- Andre anlegg for tilfredsstillende hygienisering av rensset avløpsvann

Renskrav til gode sjøresipienter:

- Slamavskiller med utslipp på dypt vann

6.5 Sanering

Når kommunen snakker om sanering av avløp dreier det seg om systematisk opprydding av eldre eller utilfredsstillende avløpsanlegg i et bestemt område eller en bestemt type anlegg. Sandnes kommune har som regel brukt myndighetsutøvelse og ikke frivillighet ved slik systematisk opprydding i utilfredsstillende private avløp, både når det gjelder omlegging/utbedring av eksisterende stikkledninger tilknyttet offentlig avløp og når det gjelder sanering av private avløpsrenseanlegg i form av tilknytning til offentlig avløp eller krav om nytt rensanlegg.

Systematisk sanering i spredt bebyggelse skjer ved at et område prioriteres og at alle bygninger innen området får beskjed om å utbedre avløpet, enten ved tilknytning til offentlig avløp eller ved nytt privat avløpsanlegg. Tilknytning til offentlig avløp er en prioritert løsning. Før sanering starter undersøker man om det er planer om nytt offentlig avløp i nær fremtid eller om det er mulig med tilknytning til eksisterende ledninger i området. Dersom det er konkrete planer om utbygging av

nyanlegg vil bygninger som skal tilknyttes dette få pålegg om tilknytning i forbindelse med nyanlegget når den tid kommer. Avløpsanleggene til resterende eiendommer i området vil bli sanert ved pålegg om tilknytning til eksisterende ledninger eller pålegg om utbedring av privat avløpsanlegg.

Sandnes kommune har ikke prosjekter med systematisk sanering av private renseanlegg i spredt bebyggelse kontinuerlig, men har hatt noen konkrete saneringsprosjekter i områder hvor det er prioritert å gjøre miljøtiltak i lokale vannforekomster.

Der hvor kommunen har lagt nye hovedledninger i områder uten offentlig avløp har hovedregelen vært at det gis pålegg om tilknytning i forbindelse med anlegget, som regel rett i etterkant. Det er gitt informasjon om anleggsarbeidet og ledningsprosjektet i forkant og underveis, og så kommer de formelle varsel og pålegg med hjemmel i lov i etterkant.

I områder hvor private bygger ut felles avløpsanlegg på eget initiativ har kommunen til nå praktisert frivillig tilknytning, selv om deler av anlegget blir overtatt til kommunalt drift og vedlikehold. Selv om avløpsanlegget som bygges ut må være dimensjonert og tilrettelagt for tilknytning for alle hus og hytter i et område, går ikke kommunen inn og pålegger tilknytning til de som ikke er deltatt i utbyggingen og som ikke er interessert i å knytte seg på umiddelbart etter ferdigstilling. Kommunen har her presisert hva som er lovlige løsninger, og at man må påregne kontroller og eventuelle pålegg i framtiden. Fremtidig opprydding i eventuelle ulovlige forhold for de som ikke har knyttet seg til vil bli utført i henhold til en saneringsplan.

Utover saneringsprosjekter har det vært kommunens strategi å sanere private avløpsanlegg i tilknytning til byggesaker. I alle byggesaker hvor det gjøres endringer på rom med innlagt vann i eksisterende bygninger, hvor det søkes om tilbygg/påbygg som inneholder rom med innlagt vann, tørre tilbygg/påbygg over en viss størrelse eller nybygg/erstatningsbygg, blir det stilt krav om godkjent avløp. Her gjelder samme strategi knyttet til valg av avløpsløsning som nevnt i saneringsprosjektene, dersom det er mulig med tilknytning til offentlig avløp så skal det være den godkjente avløpsløsningen. Hvis det ikke er mulig med tilknytning må det etableres et privat renseanlegg godkjent etter gjeldende regelverk. Dersom det er tiltak på en eiendom med flere bygninger stilles det krav til at hele eiendommen må ha godkjent avløp, dvs. at alle bygninger med innlagt vann og utslipp av sanitært avløpsvann på eiendommen må ha godkjent avløpsanlegg.

6.5.1 Saneringsprosjekter på private avløpsrenseanlegg

På slutten av 90-tallet ble avløpsanlegg i nedslagsfelt til Storånavassdraget sanert. Private avløpsanlegg ble krevd tilknyttet eller utbedret. Bygninger som allerede var tilknyttet men med dårlige stikkledninger ble ikke sanert i dette prosjektet, omlegging av eksisterende stikkledninger er satt opp i egne prosjekter i Kloakkrammeplan og senere Hovedplan for Avløp.

I samme perioden ble det også sanert private avløpsanlegg i hele nedslagsfeltet til Soma-Bærheimkanalen. Det var et samarbeidsprosjekt med nabokommunene Stavanger og Sola for å redusere utslippene til Hafrsfjord.

Neste prosjekt med sanering av private avløpsanlegg er prosjektet startet i 2012 med utbedring av avløpsanlegg i nedslagsfelt til Figgjovassdraget i henhold til Forvaltningsplan for vann i Figgjo.

7 Vurdering

7.1 Kommunens handlingsrom

7.1.1 Forurensningsmyndighet

Kommunen kan endre på §§ 12-7 til 12-13 i forurensningsforskrift for mindre avløpsanlegg, dersom det er nødvendig for forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Endringene må fastsettes i lokal forskrift. Disse §§ gjelder krav til avløpsnett, rensekrav til forskjellige områder, dokumentasjon av rensegrad, utslippssted, lukt, og utforming og drift.

7.1.2 Abonnementsbetingelser og tilknytning

Sandnes kommune har innført tilknytningsplikt for hytter, tilsvarende som for boliger, gjennom bestemmelser i kommuneplanen.

Bestemmelser i sanitærreglement og retningslinjer for vann og avløp for boliger i spredt bebyggelse og hytter er lokale regler. Her er det samlet bestemmelser for å ivareta interessene til Sandnes kommune som eier av de offentlige avløpsanleggene i tillegg til ansvaret som avløpsmyndighet.

7.2 Virkemidler

7.2.1 Fellesanlegg

Med bakgrunn i økt myndighet til kommunen er forurensningsmyndighetens krav om samlet plan en svært viktig betingelse for å sikre at forurensning unngås og at det videre etableres gode, oversiktlige avløpsløsninger. Bestemmelsene viser tilbake til forurensningslovens prinsipper og er en videreføring av overordnet myndighets tidligere praktisering av myndigheten på avløpsområdet.

Overordna myndighet på avløp gir i høringer tilbakemelding om at det er viktig å se på utslipp i et større område under ett, at det er viktig å sørge for oversiktlige forhold og at utslippsledninger ikke medfører båndlegging av strandsonen.

Ved åpning for innlagt vann i hytter i 2007 var det tilbakemelding både fra kommunens planmyndighet og fra overordna planmyndighet at det var viktig å se større områder under ett i avløpsspørsmål og stille krav om fellesanlegg.

7.2.2 Hytteløsninger

Bestemmelsen om toalettløsning for hytter var en viktig betingelse i forbindelse med en mer liberal holdning til innlagt vann i hytter, også i eksisterende hytteområder. Regelen om at det ikke skal gis tillatelse til vannklosett med mindre utslippet kan ledes til sjøresipient eller offentlig nett er viktig for å skjerme de sårbare ferskvannsresipientene mot toalettavløp.

7.2.3 Retningslinjer for VA i spredt bebyggelse

Lokale bestemmelser om tilknytning er et viktig virkemiddel for vann- og avløp slik at de kan følge opp krav/forventninger fra planmyndighet og andre myndigheter, samt avtalt samarbeid med byggesak, i de enkelte vann- og avløpssaker.

8 Endringer og tiltak